

daltöredék. A többi apróra tört kerámia a rézkori Ludanice csoportba sorolható.

A kb. 10 méternél található baloldali fülke sarkából, egy gödörszerű kevert, humuszos-köves betöltésű mélyedésszerű 50 cm mélyről került elő néhány világosbarna rézkori oldaltöredék, két 10–11. századi hullámvonalas oldaltöredék, egy fehér vékonyfalú sűrű vonaldísszel bekarcolt töredék, két gyorskorongolt késő középkori peremtöredék, egy rézkori obszidiánpengető-töredék. A többi kerámia késő középkori, illetve 16–17. századi.

Az akna közelében talált igen kevés kerámiatöredékből néhány darab rézkori, egy oldaltöredék 10–11. századi és egy 13. századi.

A barlang csontleleteit (madár, szarvasmarha; szarvas, ló, házimacska, mezei nyúl, borz, juh vagy kecske, róka, béka, nagypele, kis patkósorrú denevér, házi sertés stb.) dr. Kordos László paleontológus (Magyar Állami Földtani Intézet) dolgozta fel.

REPISZKY TAMÁS

38. Budaörs, Frank-tanya (Kamaraerdei-dűlő)

(Pest megye) U, R, B, V, LT, Ró, H

Raktárbázis építését megelőző próbaásatást, majd megelőző feltárást végeztünk 2002. március, július–november hónapokban a területen, a Hosszúréti-patak É-i partján. (Az ásatási alaprajzot lásd a 186. oldalon!) Az érintett terület D-i részén Magyarország régészeti topográfiaja kelta telepét és római villagazdaságot jelöl. (MRT 7. k. 5/2 lh.).

A terület É-i felén (4014/1, 3 hrsz.) kutatóárokokkal próbaásatást végeztünk. Előkerült egy átlós irányban futó árok nyomvonala, melynek betöltésében két római feliratos oltárkő és több kisebb faragott kő volt. A kövek a Kr. u. 3. század elejéről származnak. Az árok vágott néhány késő bronzkori–kora vaskori gödröt.

A lelőhely sűrűbben lakott része a D-i területen került elő (4011. hrsz.). Itt a próbafeltárás árkaiban, majd az ezt követő megelőző feltárással neolitik, rézkori, bronzkori, kora vaskori, kelta–római telep, kőépületes villagazdaság és római illetve honfoglalás kori temető került elő.

Neolitikum: Egyetlen gödör sorolható ide, mely a dunántúli vonaldíszes kultúrához tartozó, szépen díszített, bekarcolt s festett edényeket tartalmaz.

Rézkor: A badeni kultúrához tartozó telep az egész domboldalon megtalálható. Félig földbe mélyített lakóházaik, gyakran sorokba rendezve, több helyen is előkerültek. Egy kultikus gödörben 16 ép edényt tártunk fel, gyerekcsontvázzal s sok állatcsonttal együtt. A telep melletti temető eddig még nem került elő.

A késő bronzkori és a kora vaskori telepnek csak néhány gödrét találtuk meg elszórva a területen. A temetőben egyetlen É–D irányítású sír kapcsolható kerámia edénye alapján a kora vaskorhoz.

A késő kelta (eraviszkusz) településnek már több tárolóverme és szemétködre is előkerült. Ezek az objek-

tumok a terület D-i részén a római kőépületek alatt s mellett találhatóak.

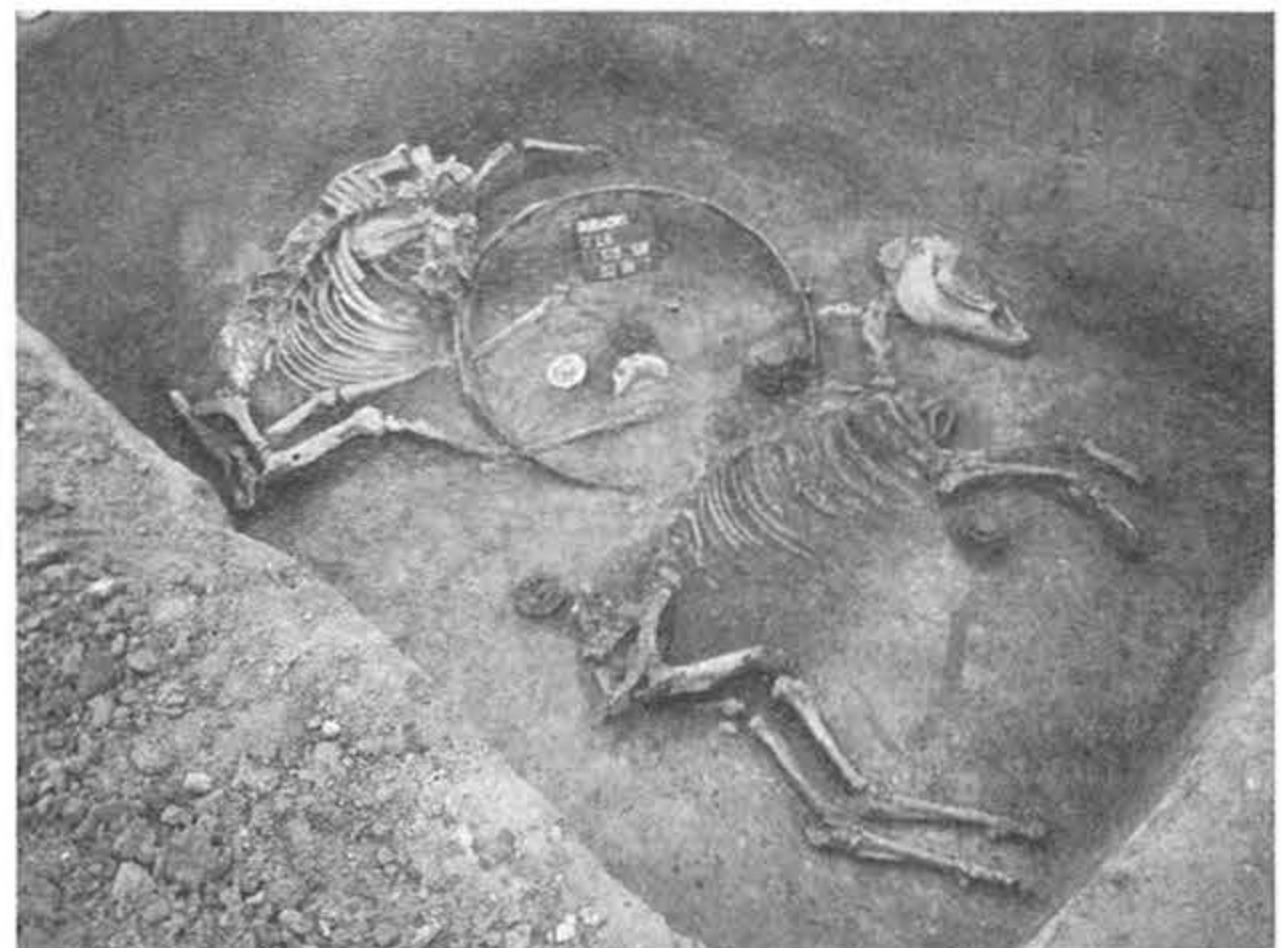
Római kor: A római korban telep, majd villagazdaság létesült itt a patakparton. A település 1–2. századi, félig földbe mélyített, paticsfalú házaiban a kerámiaanyag alapján az őslakos kelták éltek tovább. A kőépítkezés a 2–3. században kezdődött. Kb. 10 kőépület részletét sikerült feltárnunk, bár a szántás a felmenő falakat szinte már mindenütt tönkretette. Egyelőre egyik sem olyan gazdag, hogy a tulajdonos lakóháza lehetett volna. A villagazdaság 3. század eleji tulajdonosának a nevét is ismerjük az itt talált oltárkövekről: Marcus Antonius Victorinus, Aquincum colonia duumvirje. Terra Maternek és Herculesnek állított Budaörsön oltárt. A villagazdaság a 3. század közepe körül egy elrejtett éremkincs tanúsága szerint leégett (ld. Kaba Melinda 1964-es ásatása), de a megújított padlószintek s a 4. századi leletek mutatják, hogy újjáépítették s a 4. század második feléig még használták. A 4. századból gödröket találtunk, késő római mázas kerámiával s érmekkel. A legkésőbbi érmek Valentinianus-koriak.

A villagazdaság kőépületei délen egészen a patakpartig húzódnak. Itt feltártunk egy 20 m széles sávot. Sajnos, az iszapos területen már csak néhány szétszántott kőépületet találtunk, sok éremmel és szép terra sigillata anyaggal.

A kőépületektől É-ra egy sávban ipari jellegű objektumok, kemencék, agyagnyerő gödrök kerültek elő, olvadt vas- és üvegsalakkal.

A teleptől északabbra, kb. 50 m-es üres sáv után megtaláltuk a temetőt is (466 sír). A kora római földsírok többnyire K–Ny tájolásúak, gyakori mellékletük a szárnyas fibulapár. A földsírok mellett kör illetve négyzet alakú árkokkal körbevett sírok is megfigyelhetők. A 2–3. századi hamvasztásos sírok nagy részét sajnos a szántás, szőlőművelés már elpusztította, csak néhány törött edényt s üveget találtunk. Egyik urnába a hamvak mellé kis aranymedaillont tettek.

Egyedülállóak a kora római kocsitemetkezéssel sírok (lásd az illusztrációt). Eddig négy ép, bolygatatlan sír került elő, melyekbe alulra a lovat, felülre a kettő

illetve négykerekű vas és bronzalkatrészekkel, díszekkel ellátott kocsikat temették. Kocsi nélküli lótemetkezések is voltak. A korai római temető feliratos sztéléit, faragott domborműves sírköveit a késő római kóláda sírokba beépítve találtuk meg. Több ilyen, gyakran ép faragott sírkő is előkerült.

A késő római temetőben (3–4. század) kövekből illetve téglákból épített kóládasírokat, néha téglasírokat tártunk fel, köztük egy feliratos szarkofágot is.⁵ E sírok tájolása többnyire ellentéte a kora római sírokénak, Ny–K. Gyakori férfi melléklet a hagymafejes fibula, övcsatok. A nőknél igen sok a karperec, gyöngyök, néha gyűrű. Pénzt a szájukba, vagy a kezükbe, néha az övön horcott tarsolyba tettek. A halottak fejéhez vagy lábához korsókban üveg poharakban étel-ital mellékletet helyeztek. Az éremmellékletek alapján már a 3. század közepén áttértek a csontvázas temetkezésre. A legkésőbbiek mellett pedig Valentinianus-érem található. A késő római sírok többségét, főleg a felszínen sokáig látszó kóláda és téglasírokat még a római kor végén kirabolták. Igen sok a melléklet nélküli vagy üres sír is.

Honfoglalás kor: Többnyire melléklet nélküli sírjaik egy csoportban fekszenek a római temetőben. Egyikben felfűzött 10. századi pénzekből álló nyakláncot és S-végű fülbevalót viselt az eltemetett nő. Településüket már elszánhatták.

Eddig mintegy 8 ha-t sikerült átvizsgálni a kb. 14 ha nagyságú lelőhelyből. A feltárást 2003-ban még folytatjuk.

A feltáráson részt vett Mali Antal restaurátor.

OTTOMÁNYI KATALIN

39. Budaörs, Muskátli utca

(Pest megye) Kö

A Budakeszi-árok (Csiki-patak) két partján 1970-ben és 1979-ben a régészeti topográfiához kapcsolódó terepbejárásokon fehér és szürke középkori edénytöredéket találtak a kutatók, akik a középkori oklevelekből már jól ismert Csik faluval azonosították a területet (MRT 7. k. 63. p.). A török korban elnéptelenedett település nevét a ma is élő Csiki-puszta, Csiki-hegyek és Csiki csárda elnevezések őrizték meg az utókor számára.

A Budaörsön már évek óta folyó helytörténeti kutatások során számos okleveles és topográfiai adatot, valamint a területen folyó építkezések nyomán számos tárgyat is összegyűjtöttek. Az önkormányzat tulajdonában lévő, beépítetlen 083/2 helyrajzi számú ingatlan látszott a legalkalmasabbnak arra, hogy a középkori település maradványait beazonosítsuk.

Az önkormányzat anyagi támogatásával és a helyi civil szervezetek tevékeny közreműködésével 2002. szeptember 16–27. között folyó ásatások során sikerült a település egy részletét feltárni.

A Törökugratót nyugatról határoló széles Budakeszi-árokban, a Muskátli utca melletti beépítetlen területen nyitott szelvényekben egy félig földbe mélyített veremház, egy árok, egy kemence és számos gödör került elő. Nagy valószínűséggel az oklevelekből ismert Csik faluhoz tartozhattak. A házból és a körülötte feltárt hulladékgödörökből sok 13–14. századi kerámiatöredék és csontlelet került elő. A terület déli részén az egyik gödörben 16–17. századi kerámiát találtunk, feltételezhetően egy közeli településről, vagy szőlőbirtokról kerülhettek ide. A 18. században a Zichy-család több épületből álló majorsága települt a környékre.

A komplex kutatás részeként összegyűjtöttük a területre vonatkozó okleveles és térképészeti adatokat, valamint elkészült a még ma is álló, a 18. század óta működő, és 1945-ben elpusztult Csiki csárda pincéjének műemlékvédelmi felmérése.

A leletek és a dokumentáció a szentendrei Ferenczy Múzeumba kerültek.

MESTER EDIT

40. Budapest, I. Kapucinus utca 4–6.

B, LT, A, Á, Kö, Tö

2002. július 8. és november 6. között leletmentő ásatást folytattunk a telken. A korábban (2001. november 5. és 26. között) lefolytatott szondázó kutatás komoly középkori és török kori beépítésre lelt a 4. számú telken, ezért mindenképpen szükségessé vált a teljes feltárás. A 4. számú telken 6 hétig, a 6. számú telken 8 hétig tartott a munkánk, melynek során feltártuk a középkori Szent István külváros két városi telkét.

A 4. számú telken feltártunk két, utcára merőleges török kori pincét, a telek ÉK-i sarkában húzódó pince ÉK-i sarkát elvágta egy újkori pince, a délebbi török kori pince pedig egy középkori, habarccsal kötött kőfalú pince utca felé eső meghosszabbítása volt. Betöltésének nagy részét török kori leletanyag alkotta, de alatta három középkori használati réteget találtunk. A középkori pince K-i fala mellett egy kis ülepítő akna és egy belőle kinyúló csatorna húzódott DK felé. A telek Ny-i felében, középtájt egy félig földbe mélyített Árpád-kori veremházat bontottunk ki. A háztól É-ra szintén Árpád-kori cölöpszerkezetes építmény nyomait tártuk fel, ettől É-ra pedig egy nagyméretű kemence omladékát. A telek ÉNy-i sarkában egy nagyméretű, késő középkori beásás (talán pince) került elő. Az eddig leírtakon kívül egy újkori kutat, több Árpád-kori, késő középkori és török kori szemétdödröt találtunk.

A 6. számú telken feltártunk egy utcára merőleges török kori pincét. Sárba rakott kőfalai mélyen vissza voltak bontva, belsejében két omladékréteget találtunk. A korábbi pusztulás nyomait (vastag paticsos égésréteg) csak félig takarították ki, és ezután egy vastag kőlapokból rakott padlószintet alakítottak ki rajta. Emiatt a pin-

5 MRÁV ZSOLT–OTTOMÁNYI KATALIN: A legio II. adiutrix Caracalla alamann háborújában. – Egy új feliratos szarkofág Budaörsről, Spec. Nova következő kötete (2004).